

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมเป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม ทั้งยังเป็นโครงสร้างพื้นฐานของการเมืองการปกครอง การตัดสินใจหรือดำเนินการให้เป็นไปตาม ความประสงค์ของคนได้ ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการสื่อสารโทรคมนาคมในปัจจุบัน นี้ เนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในด้านการสื่อสารได้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ได้คิดค้นการสื่อสารระบบดาวเทียมขึ้นมา ซึ่งเป็นการติดต่อสื่อสารที่ใช้คลื่นวิทยุ เป็นสื่อมันเอง โดยมีดาวเทียมทำหน้าที่เป็นสื่อในการถ่ายทอดสัญญาณที่ลอยอยู่ในอวกาศ ดังนั้น หากมีการใช้ดาวเทียมปริมาณที่มากเกินไป การติดต่อสื่อสารอาจจะไม่มีประสิทธิภาพ เพราะมี การแทรกสอดรบกวนกันระหว่างคลื่นวิทยุ (interference) ขึ้น แต่โดยที่ปริมาณความต้องการใช้ บริการสื่อสารโทรคมนาคมมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัวของความเจริญก้าวหน้า ในระบบเศรษฐกิจ และระบบการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ รัฐ และองค์การระหว่างประเทศที่มีขีดความสามารถ ในการส่งดาวเทียมขึ้นสู่อวกาศ จึงได้ส่งดาวเทียมขึ้นสู่วงโคจรดาวเทียมในห้วงอวกาศอย่างมาก หมายไม่ว่าจะเป็นวงโคจรระดับต่ำ, วงโคจรระดับกลาง หรือวงโคจรสถิตย์ แต่ในการศึกษาวิจัยครั้ง นี้จะทำการศึกษาแต่เฉพาะวงโคจรสถิตย์ (G.S.O.) เท่านั้น สำหรับเหตุผลก็เนื่องมาจากวงโคจร ระดับต่ำและวงโคจรระดับกลางในปัจจุบันนี้แม้ว่าจะได้เริ่มเข้ามามีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อ สังคมโลก ในการที่จะนำเอามาใช้ประโยชน์โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารโทรคมนาคมผ่านดาว เทียมในรูปแบบต่างๆ เช่น โครงการระบบดาวเทียม IRIDIUM และระบบ Globalstar ฯ เมื่อไม่ นานมานี้เอง รวมทั้งได้มีการคาดการณ์กันว่าในอนาคตการเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรดาวเทียม ทั้งสองชนิดจะมีปัญหาและอุปสรรคเช่นเดียวกันกับวงโคจรสถิตย์ นอกจากนี้กฎเกณฑ์ในปัจจุบัน ที่จะนำเอามาใช้กับวงโคจรระดับต่ำและวงโคจรระดับกลางของดาวเทียม รวมทั้งทางปฏิบัติของ รัฐในเรื่องนี้ยังคงไม่มีความชัดเจนแน่นอนและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาจริงๆก็ยังไม่ชัดเจน จึง ควรที่จะนำเอาแนวทางปฏิบัติของรัฐและกฎเกณฑ์ทางกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับอวกาศ รวมทั้งกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องการสื่อสารโทรคมนาคม ในเรื่องเกี่ยวกับวงโคจรสถิตย์ มาใช้โดยอนุโลม (Mutatis Mutandis) ได้

นับตั้งแต่ ค.ศ.1963 เป็นต้นมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ดาวเทียมที่ถูกส่งขึ้นไปโคจรอยู่ในห้วงอวกาศ เพื่อให้บริการด้านกิจการอวกาศ เช่นการสื่อสารโทรคมนาคมผ่านดาวเทียมฯ ส่วนใหญ่จะใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์ เนื่องจากได้รับการยอมรับโดยทั่วไปแล้วว่าวงโคจรสถิตย์นั้นมีความเหมาะสมและมีความสำคัญอย่างมากในการที่จะนำเอามาใช้เพื่อให้บริการด้านกิจการอวกาศต่างๆ ดังนั้นประเทศต่างๆทั่วโลก (โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว) จึงได้ดำเนินการส่งดาวเทียมของตนเองขึ้นสู่วงโคจรสถิตย์ให้มากยิ่งขึ้นโดยไม่มีขอบเขตจำกัด ซึ่งเป็นไปตามวิธีการตีความตามหลักเสรีภาพ (the freedom of outer space) ในลักษณะ First-Come, First-Served (หลักที่ว่าใครมาก่อนได้ก่อน) ซึ่งกว่าที่ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายจะมีศักยภาพสูงพอที่จะส่งดาวเทียมของตนเองขึ้นไปโคจรอยู่ในวงโคจรสถิตย์ (G.S.O.) ได้เมื่อถึงตอนนั้นแล้วก็อาจจะไม่มีพื้นที่ในตำแหน่งที่ตั้งของดาวเทียมในวงโคจรสถิตย์เหลืออยู่อีกแล้ว หรือมีอยู่ก็อาจไม่เพียงพอกับความต้องการก็ได้ เนื่องจากวงโคจรสถิตย์ของดาวเทียมเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีจำกัด ดังนั้น จึงมีความพยายามของหลาย ๆ ประเทศโดยเฉพาะประเทศที่อยู่ในแนวบริเวณเส้นศูนย์สูตรได้เรียกร้องอธิปไตย (Sovereignty) โดยให้ถือว่า แคนกรรมสิทธิ์ของรัฐตนขยายขอบเขตสูงขึ้นไปในห้วงอวกาศชั้นที่เป็นวงโคจรสถิตย์ด้วย ก็เพื่อที่จะใช้ในการอ้างอำนาจอธิปไตยของตนในวงโคจรเพื่อป้องกันมิให้ตนเองต้องสูญเสียพื้นที่ (sector) ในวงโคจรสถิตย์ของดาวเทียมไป และนอกจากนี้ก็ยังมียุทธศาสตร์ของโลกที่สามเองที่เรียกร้องให้มีการจัดสรรตำแหน่งที่ตั้ง (slot) ของดาวเทียมในวงโคจรสถิตย์ให้เป็นธรรมมากที่สุด ซึ่งข้อเรียกร้องและข้ออ้างต่าง ๆ เหล่านี้ก็ยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควรจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงทำให้มีประเด็นข้อขัดแย้งและปัญหาค้างคาอยู่

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นข้อน่าสนใจว่า รัฐทั้งหลายและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเหล่านี้ รวมทั้งองค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นเวทีการเมืองที่จะต้องเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเหล่านี้ด้วยนั้น จะมีหลักปฏิบัติหรือออกบทบัญญัติที่มีผลบังคับในทางกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอวกาศมาใช้แก้ไขปัญหาค้างคาต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างไรบ้างในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย

1. ศึกษาวิจัยถึงที่มาของหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับวงโคจรสถิตย์
2. ศึกษาถึงความหมายและการกำหนดขอบเขตแห่งอวกาศ

3. ศึกษาถึงประวัติภูมิหลัง ลักษณะ และสถานะของวงโคจรสถิตย์ของดาวเทียม ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับอวกาศ
4. ศึกษาถึงอำนาจหน้าที่และหลักปฏิบัติของรัฐและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับกิจการอวกาศ
5. ศึกษาถึงทางปฏิบัติและกฎเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับวงโคจรสถิตย์

8. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาวิจัยทางปฏิบัติของรัฐและกฎเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับอวกาศในเรื่องที่เกี่ยวกับวงโคจรสถิตย์ของดาวเทียม (ซึ่งมี สนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ.1967 เป็นหลัก) รวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการสื่อสารโทรคมนาคม (โดยมี อนุสัญญาและขรรมนุญของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศและกฎข้อบังคับการวิทยุ) ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มที่จะเกิดในอนาคตด้วย นอกจากนี้จะศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎี หรือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย

ศึกษาถึงอำนาจหน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบของรัฐ และองค์การระหว่างประเทศในการควบคุมดูแลการเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์ของดาวเทียม รวมทั้งแนวทางวิธีการแก้ไข ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วย

4. สมมติฐานในการศึกษาวิจัย

ในปัจจุบันนี้พบว่ากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการจัดสรรตำแหน่งที่ตั้ง (slot) ของดาวเทียมและการใช้สิทธิ์ของรัฐในพื้นที่ (sector) ในวงโคจรสถิตย์ของดาวเทียม (Geostationary Satellite Orbit) เพื่อการสื่อสารโทรคมนาคมยังไม่มี ความชัดเจนและยังไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะให้ความเป็นธรรมแก่รัฐต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้แนวทางปฏิบัติของรัฐก็ยังไม่อาจยึดถือเป็นหลักกฎหมายได้ ดังนั้นควรที่จะมีการปรับปรุงกฎเกณฑ์ในกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้นมาใหม่เพื่อให้มีความเหมาะสมโดยอาจนำหลัก Common Heritage of Mankind และหลัก Equitable Access มาใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการกำหนดการแบ่งสรรตำแหน่ง (Slot) ที่ตั้งของดาวเทียมในวงโคจรสถิตย์แก่รัฐต่าง ๆ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. การศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้คาดว่าจะทำให้ทราบถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดข้อเรียกร้องในแผนกรมลสิทธิ์ของรัฐและการใช้สิทธิของรัฐในวงโคจรสถิติ (G.S.O.) และการเรียกร้องให้มีการแบ่งสรรตำแหน่งตั้งของดาวเทียม (slot) ในวงโคจรสถิติอย่างเป็นธรรมแก่รัฐทั้งหลาย

2. ทำให้ทราบถึงลักษณะและสถานะของวงโคจรสถิติ (G.S.O.) พร้อมกับศึกษาถึงขอบเขตของห้วงอวกาศ แนวความคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวงโคจรสถิติ

3. ทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของหลักปฏิบัติของรัฐและบทบัญญัติของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับวงโคจรสถิติ (G.S.O.) รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการใช้หลักปฏิบัติของรัฐและบทบัญญัติของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับวงโคจรสถิติ (G.S.O.) ให้มีความเหมาะสมถูกต้องและเป็นธรรมที่สุด

4. ทำให้ทราบถึงอำนาจหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดูแลและจัดการเกี่ยวกับวงโคจรสถิติ (G.S.O.) รวมทั้งศึกษาถึงความร่วมมือของรัฐและองค์การระหว่างประเทศ ในการจัดการเกี่ยวกับข้อเรียกร้องต่าง ๆ รวมทั้งการประนีประนอมข้อขัดแย้งระหว่างประเทศในเรื่องการเข้าใช้สิทธิประโยชน์ และการจัดสรรตำแหน่งที่ตั้งของดาวเทียมในวงโคจรสถิติ เพื่อการสื่อสารโทรคมนาคม

5. ทำให้ทราบถึงแนวโน้มของหลักปฏิบัติของรัฐ และบทบัญญัติของกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้ควบคุมดูแลและจัดการเกี่ยวกับวงโคจรสถิติในอนาคตว่าจะดำเนินไปในทิศทางใด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย